

LÉLEKTANI HADVISELÉS AZ I. VILÁGHÁBORÚ TÜKRÉBEN

Noha a lélektani hadviselés a háborúnak (s tulajdonképpen: a békének) ősidőktől alkalmazott eszköze, mégis szervezetiesen is önálló, tervezett lélektani hadviselést az I. világháborúban tapasztalhatunk elsőként: a háborús propaganda formájában. Az I. világháború nemcsak az újszerű fegyverzett szempontjából volt egészen más, mint a korábbi háborúk, hanem a tervezett pszichológiai műveletek tekintetében is. 1914-től világszerte jönnek létre olyan szervezetek, amelyeket napjaink lélektani hadviselési ismereteinek, szervezeteinek alapjainak tekinthetünk. Gondoljunk csak az 1914-ben a brit külügyminisztériumon belül létrejövő Háborús Propaganda Hivatalra (War Propaganda Bureau, WPB); a francia hadügyminisztérium vezetése alatt 1915-óta működő Légi Propaganda Szolgálatra (Service de la propagande aérienne), az 1917-ben megalakult német Hírszolgálati Hivatalra (Nachrichtenbureau) vagy az amerikai Közönség Tájékoztató Bizottságra (Committee of Public Information), a brit propagandaminisztérium. E szervezetek és tapasztalataik aztán nagy hatással lesznek, mind a II. világháborús, mind napjaink lélektani hadviselési gyakorlatára (például: minden NATO tagországban működnie kell katonai lélektani műveletekre szakosodott csoportnak, szervezetnek).

Felmerül mindezzel kapcsolatban néhány kérdés:

Mit értünk lélektani hadviselésen? Mit takar ez a fogalom? Hogyan alakult ki ez a fogalom, s milyen többé-kevésbé szinonim kifejezések vannak (pl. propaganda, PSYOPS, MISO)? Milyen céljai és eszközei vannak a lélektani hadviselésnek?

Miért jelentett fordulópontot az I. világháború a lélektani hadviselés szempontjából? Miben különbözik az I. világháború előtti és utáni lélektani hadviselési terminológia, technológia, szervezeti struktúra? Mit hoz a jövő ebből a szempontból?

Miközben - a hadak útján, a pszichológia ösvényein és a történelem útvonalain - e kérdésekre keressük a választ célszerű elgondolkodni a lélektani hadviselés etikai, jogi aspektusairól is!

Mező Ferenc